

Sıtma ile olağanüstü savaş hakkında kanun tasarısı ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/401)

T. C.

Başbakanlık

Muamalat Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı: 71 - 321 6/485

3 . III . 1945

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Sıtma ile olağanüstü savaş yapılması hakkında Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 1 . III . 1945 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başbakan
Ş. Saracoğlu

Sıtma ile olağanüstü savaş yapılmasına dair kanun tasarısı gerekçesi

Birinci dünya harbine takaddüm eden yıllarda, yurdumuzdaki sıtma vaziyeti, bu harbin doğduğu bir çok yokluklar ve zorluklarla, daha tehlikeli bir hale girmiş ve bütün dünya üzerinde de büyük bir sahayı işgal eden sıtma andemisi, pandemik şekiller almıştır. Esasen uzun bir tarih boyunca en sıtmalı sahalardan biri olarak tanınmış olan yurdumuzda bu pandeminin tepkileri pek şümüllü olmuş, gerek harp içinde ve gerekse bunu kovuşturan Millî Mücadele sıralarında ordumuzda ve halk arasında geniş sıtma salgınları başgöstermiş ve bilhassa büyük göçmen mübadelesi, yurdun en ücra yerlerinde bile sıtma tahribatının çok tehditkâr bir duruma girmesine sebep olmuştur. Bu vaziyet karşısında âcil ve esaslı tedbirler almayı kararlaştıran Cumhuriyet Hükümetimiz 1924 yılı sonlarında başlayarak sıtma ile savaşmak üzere müstakil teşkilât meydana getirmiştir.

İlim ve tecrübenin verdiği neticelere dayanan ve sıtma ile savaşan her medeni memlekette kabul edilmiş olan, milletlerarası en son usullere dayanılarak kurulan bu savaşlar, ilk hamlelerde çok iyi sonuçlar vermeye başlamış ve savaş bölgelerinde dalak ve kan karineleriyle sıtma nispetleri derhal azalmış, sıtmanın sebep olduğu bir çok ferdi ve içtimai zararlar önlenmiş ve sıtma ölümleri asgari hadde indirilmiştir.

Belli ve mahdut savaş mntakalarında, muhtelif fennî usullerin teksif edilmiş bir surette tatbikiyle, elde edilen bu güzel neticeler, yurdun her tarafından bâriz bir surette hissedilip görüldüğünden, sıtmalılı bulunan diğer ellerimizin dahi, Hükümetin bu şefkat ve yardımından faydalanması pek haklı olarak düşünülmüş ve bu işin imkânlarına göre tahakkuku için, her yıl savaş bölgeleri genişletilmiş ve 1925 yılında dört ile bağlı ve 331 köy ve (152 736) nüfus üzerinde çalışmaya başlayan sıtma savaş teşkilâtı 1944 yılında 37 ili ve 4 630 köyü ve 3 600 000 nüfusu himayesine alıp faaliyetine devam etmekte bulunmuştur.

Yurdun bu derin ıstırap ve ihtiyacı karşısında savaş alanları sınırları genişletilirken, bir çok imkânsızlıklarda kendini göstermeye başlamış ve evvelce 1925 de de nüfus başına (63) kuruş isabet ettirerek yapılan savaş zamanla (32) kuruşa kadar inmiş ve artan pahalılığa rağmen 1943 yılında ancak nüfus başına (62) kuruş isabet edecek bir şekle girmiştir ki paranın bugünkü iştira kıymeti nazarı dikkate alırsa bu rakamın ne derece küçük olduğu meydana çıkar.

Mücadele teşkilâtı kadrosu pek az artmakla beraber çalışma alanı çok genişlemiş olduğundan daha 1939 yılında pek büyük zorluklarla üzerine düşen görevi yapabilecek bir hale gelmiş ve bu suretle hem mücadelenin tam ve fennî bir şekilde tatbiki, hem sıtma tedavisi ve nâkil sivri-sineklerin zararlarının önlenmesi gibi hususlar gittikçe hafiflemeye başlamıştır.

1939 dünya harbinin patlamasıyla, savaş işleri büsbütün güçleşmiş ve bu harbin yurdumuza yüklettiği çeşitli zaruretlere karşısında, savaş tedbir ve faaliyetlerinin tatbik ve idaresinde bir duraklama ve kifayetsizlik belirmiş ve 1939 dan evvel elde edilmeye başlanan iyi neticeler de yavaş yavaş kaybolmaya yüz tutmuş ve 1940 sıtma salgını durumu daha ağırlaştırarak, tabipsizlik, memursuzluk, vasıtasızlık gibi mahrumiyetler içinde bulunan teşkilâtı âdeta inmeli bir hale koymuştur.

Halbuki sıtma bir taraftan mütemadiyen ilerlemiştir. Geçen seneki sıtma ilâci sarfiyatımız (6 800 000) tedavi dozudur. Bu miktar yurt içindeki sıtma sayısının hakikî miktarını göstermekle beraber nüfusun üçte birisinin sıtmadan mustarip olduğunun bir delilini teşkil eder. Basit bir hesaplama bir sıtmanın senede enaz 15 iş günü kaybettiği gözönünde tutulursa, yalnız 1944 yılı içinde halkımızın 100 milyon iş günü kaybeden, enaz 300 milyon lira gibi bir zarara girdiği aşırca görülür. Bunun yanında millî bünyenin zaafı, çocukların tereddidi nüfus ziyatı, elde edilecek mahsul ve para veriminin azalması hesap edilirse, millî bünyemizin ve millî iktisadiyatın ne derece rahnedar olduğu kendiliğinden tezahür eder.

Yurdumuz, sıtma nâkili anofellerin yetişip yayılmasına çok müsait olan şartları haizdir ve bu, bütün yüzyıllara böyle olmuştur. Bu halin kısa ve gayrikâfi tedbirlerle değiştirilmesi kabil olmayacağı gibi, bataklık sahalarm ıslahı ve ziraate elverişli hale getirilmesini istihdaf eden, geniş masraflı büyük arazi ve su işleri de başlıbaşına, sıtmanın azalmasına ve önlenmesine sebep olacağından, gerek iktisadi durumumuz, gerek nüfus kesafetimiz ile, fikrî telâkki ve seviyemizin sıtmanın azalıp durmasında, başlıbaşına bir âmîl olabilecek hal ve zamanın hulûlüne kadar, memleketimizde behemehal kuvvetli bir sıtma savaş teşkilâtı kurup devam ettirmeye muhtacız.

Sıtmanın yurdumuzdaki bugünkü durumuna bakacak olursak, elde mevcut normal savaş teşkilâtının bu azîm tahribatı kısmen bile tahdit etmeye imkân bulunmadığı gereği gibi tezahür eder. Bu sebeple yurt içinde sıtmanın intişar ve istilâsını ve sebep olduğu büyük zararları önlemek üzere mevcut sıtma mücadelesinin bugünkü durumunu mutlak surette ve hemen kuvvetlendirmek, bir taraftan da savaş haricinde kalan sahalarda bu teşkilâtı yapmak ve yaymak zorundayız. Bu maksatla, yalnız bugünün değil, önümüzdeki daha bir çok yılların başlıca sıhhi işi olacak bulunan, sıtma savaşını başaracak bir teşkilâtın kurulması ve bunun için lüzumlu unsurların yetiştirilip gerekli levazımı da temin edilinceye kadar 1945 yılı sıtma mevsiminin yeni yeni zararlar, telâfisi güç durumlar tevhit etmesine mâni olacak bütün yurda şamil olağanüstü bir sıtma savaşı yapmak lüzum ve zarureti duymuş bulunuyoruz.

Nitekim bu lüzum ve zaruret, yurdun bugünkü sıtma durumunu çeşitli yönlerden gözden geçirmek üzere, üniversite profesörleri, Gülhane, Yüksek Ziraat Enstitüsü Profesör ve Mütihazları, Millî Müdafaa, Nafia ve Ziraat Bakanlıklarının yüksek yetkili şahıslarıyla Bakanlığımızın mütihazları ve müfettişlerinden mürekkep olarak Şubat 1945 ayı içinde toplanan (Sıtma savaşı kongresi) üyeleri tarafından da hissedilmiş ve raporlarında ısrarla üzerinde durulmuştur. İşte bu büyük savaş içinde Bakanlığımızı yetkilemek üzere hazırlanan ve yüksek huzurunuzda sunulan kanun ile, bir taraftan mevcut sıtma teşkilâtı kuvvetlendiriliyor, alanı genişletiliyor, bir taraftan da yeni mücadele bölgeleri kuruluyor. Buna imkân ve lüzum olmayan yerlerde de, mahallî sıhhat teşkilâtı, bazı muvakkat elemanlarla takviye ve mücadele vasıtalarından âzami şekilde istifade temin edilerek önümüzdeki sıtma mevsiminin zararları önlenmek isteniliyor.

1945 yılının sıtma mevsimine münhasır olacak olan, bu geçici tedbirlerin sona ereceği zamanlarda gelecek yıllar için daha esaslı teşkilât yapmak, ve bunun için elde bulunması zaruri olan tabip, ilâç, çeşitli malzeme gibi ihtiyaçları daha müsait şartlarla temin edebilecek durumun da gelmiş bulunacağı zan ve ümit edilmektedir.

Kısa bir zaman için ve olağanüstü zaruretlere karşısında, muvakkat bir teşkilâtı sağlayacak olan

bu kanunun uygulanması ile; önümüzdeki 1945 yılında sıtmanın, genel faaliyetlerimizi felce uğratan tahribatının önleneyeceği ölümlerin azalacağı esasen sıtmasız gibi sayılıp arizi olarak sıtma istilasına uğrayan yerlerin yine eski sükûnete kavuşacağı, sıtması fazla yerlerin ızdıraplarının azalacağı; ve hülâsa bugünkü sıtma durumunun gelecek sulh yıllarında kurulacak kuvvetli ve normal sıhhat mücadele teşkilâtı ile idare ve denetlenecek bir hale sokulacağı ve bu suretle alınan neticelerle de teşkilâtın ve sistemli bir sıtma mücadelesi yapılması imkânlarının elde edileceği umulmaktadır.

Bu kanun tasarısının mütalâasıyla de anlaşılacağı üzere, birinci madde ile önümüzdeki mevsimde olağanüstü bir sıtma savaşının yapılacağı tebarüz ettirilmekte ve ikinci madde ile olağanüstü sıtma savaşı yapılacak bölgelerin Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca tesbit edileceği ve üçüncü madde ile de Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanlığı, bu hususu sağlayacak her türlü tesis ve teşkillerin kurulmasına ve lüzumlu elementlerin ödevlendirilmesine yetkili kılınmaktadır.

Bugünkü teşkilâtta çalışan unsurların kurulacak olan olağanüstü savaş ihtiyaçlarına kâfi gelmeyeceği, ve her ne kadar ordudaki hizmetlerinden terhis edilerek ödevlerine dönecek bir kısım tabipler varsa da bunlarla da ihtiyacın ancak bir kısmının temin edilebileceği tahakkuk etmiş olduğundan, serbest tabip ve eczacılarla sıhhat mensuplarının, diğer Devlet daireleri ile resmî kurumlar ve teşekküllerde çalışan tabip, eczacı vesair unsurların yerine göre bağlı oldukları bakanlıkların muvaffakatiyle bu yurt işinde yardımcı olarak ödevlendirilmesi imkânını hazırlamayı ve tercihan buldukları kurumlar ve teşekküller çevresinde çalıştırılması ve bunlara yeter ücret ve tazminat verilmesi hususu 4 ncü madde ile tasrih edilmekte ve olağanüstü sıtma savaşı yapılan bölgelere dâhil illerde, valilerin mücadele işlerini denetlemeleri ve bizzat tedbirler almaları lüzumu belirtilmektedir.

Bu kanunun 5 nci maddesi sivrisinek üreten yerlerin ıslah ve menini âmirdir. Küçük ihmal ve lâkaydilerden husule gelen su birikintilerinin sıtma nâkili sivrisinek yetiştirmekte büyük bataklıklardan mühim olduğu düşünülmüş ve sıtma mücadele kanunlarında sivrisinek yatakları hakkında mevcut hükümlerin uygulanmasında karşılaşılmış olan zorluk ve indî tefsirleri önlemek bu olağanüstü savaşta herhangi bir karşılığa mahal kal-mamak ve yapılacak işleri kolaylaştırmak üzere bu madde daha vazih bir şekilde yazılmıştır.

Beşinci madde ile yurttaki âni bir ilâç büranı karşısında kalınmamak üzere; verilyen ilâçların mahalline sarfını temin etmek, yersiz israfların önüne geçmek, bilhassa sıtma ilâçlarının hudut dışına kaçırılmasına mâni olmak amaçları güdülmekte ve 7, 8, 9, 10 ncü maddelerle bu olağanüstü savaş için hazırlanan teşkilât kadrosu genel giderleri ve Bakanlar Kurulundan alınacak olan bu kadrolarda çalıştırılacaklara ve yeniden tanzif edilenlerle eski elementlerimize bu savaşın devamı süresince mesailerini takviye etmek, bilgi ve ihtisaslarından istifade olunacak bazı Devlet memurlarına bu savaşta verilecek munzam iş karşılığı olarak bir ücret veya ikramiye vermek hususunda Bakanlığımız yetkili kılınmaktadır.

Evvelce mücadele işlerinin malî hususları Bakanlığımızla, Maliye Bakanlığı arasında takarrür eden esaslar dahilinde teşkil olunan bir sıtma mesul muhasipliği tarafından idare olunmakta ve bütün giderler 839 sayılı Sıtma Kanununun 16 ncü maddesi gereğince, sarftan sonra Divan vizesine tâbi tutulmakta idi. 13 sene kadar uzun bir zaman tatbikatta pek çok kolaylıklar sağlamış bulunan bu teşekkül, bilâhare sıtma işlerinin normal malî sistemler dahilinde yürütülmesi kararlaştırılarak ilga edilmiş ve yeni sistemin çok hızlı yürümesi icabeden mücadele işlerinin vakit ve zamanı ile başarılmasını karşılayamadığı ve iş görme bakımından bir takım gecikmelere meydan verdiği görülmüştür.

Mesul muhasipliğin yeniden ihdası zarureti duyan Bakanlığımızca bu hususu sağlayacak ayrı bir kanun tasarısı hazırlanacak olmakla beraber evvelki kolay ve seri sistemden şu yeni olağanüstü sıtma savaşı esnasında da istifade edilmesi düşünülmüş, ve yine aynı mütalâa ve sebeplerle Umumî Muhasebe Kanunu ile tahdit edilen avans miktarlarının da artırılması lüzumu 11 nci maddede derpiş edilmiştir.

Genel düşünceler arasında da tebarüz ettirildiği vechile, bütün savaşlarda olduğu gibi sıtma savaşında da, süratle hareket etmek ve vakit ve zamanı ile halkın yardımına koşmak, en başta gelen bir zarurettir. Bir sıtma savaşında çalışan tabibin, kendi sahasındaki bütün halkı tanıması ve en kısa bir zamanda hastayı tedavi, veya sivrisinek yatağını bulup tesirlerini izale etmesi en mühim bir iştir. Aksi takdirde mücadelenin muvaffakiyeti daima aksamaya mahkûmdur. Bu bakımdan sıtma savaşında çabukluk, personelden daha mühim bir rol oynamakta olduğundan mücadele işlerinde motörlü vasıtaların imkân olan yerlerde behemehal kullanılması şarttır. Nitekim bu teşkilâtın ilk kuruluşundaki muvaffakiyetleri sağlayan unsurlardan birisi de bu olmuş ve sonraları zuhura gelen buhranlar ve malî tahditler motör tedariki imkânlarını ortadan kaldırmış ve bir günde 8 - 10 köyün imdadına yetişmek yerine hayvan ve araba ile günde ancak 1 - 2 köye gitmek mümkün olabilmıştır. Hiç şüphe yok ki, motorlaşan bir teşkilâta gerek genel gider ve gerekse personel bakımından pek çok tasarruflar yapılacak ve 3 - 4 memurun yapacağı iş, tek bir memurla daha kolay ve daha iyi yapılmış olacaktır. Bu nokta üzerinde Bakanlığımızı ısrarla durmağa sevkedilen nasıl ve ne çeşit bir vasıta ile olursa olsun mücadele işlerini çok hızlı yürütmesi hususundaki zaruret ve mecburiyetlerdir.

Bundan başka resmî mübayaalar için 2490 sayılı artırma, eksiltme ve 3827 sayılı nakil vasıtaları kanunlarının koydukları kayıtlara riayet mecburi ise de, içinde bulunduğumuz bu olağüstü zamanlarda istenilen evsafa motörlü vasıta ve gerekli malzemenin tedariki imkânsız hale geçmesi ve herhangi bir maddenin de bu kanunlar hükümlerine göre ilânı yapıp müracaat sağlanmaya kadar piyasadan çekildiği ve başka ellere geçtiği görülmüştür ve hattâ 3827 sayılı kanun gereğince hizmet arabalarının lüzumlu şartlarını taşıyan herhangi bir nakil vasıtası bulamamak yüzünden 4 senedir Bakanlığımız sıtma mücadele teşkilâtında hurda hale gelmiş nakil vasıtalarını tebdil imkânını bulamamıştır.

Çok büyük kolaylıklar sağlayacağını kuvvetle ümit ve tahmin ettiğimiz bu hususlar, bu kanunun 12 nci maddesi ile temin ve tebarüz ettirilmek istenilmiştir.

Kanunun 13, 14, 15, 16, 17, 18 ve 19 ncu maddelerinde yazılı cezai hükümler, kanunun tatbikatında mükellef oldukları işleri kasten veya ihmalen yapmayanlar veyahut yasak edilen işleri yapanlar, yaptırımlarla yapmağa teşebbüs edenler hakkında düşünülmüş mâni tedbirlerden olup mücadelenin başarısını sağlayacak esasları ihtiva etmektedir.

Sıtma müralele teşkilâtında çalışan tabip ve sair memurların vazifelerinde istikrarın temini, muvaffakiyet bakımından çok önemli olmakla beraber, mücadele işlerinin nihayet bir sağlık kalkınma savaşı ve bilhassa sınırlarımızı koruyacak orduya sağlam ve zinde yurtdaş teminine mâtufluk bir hizmet olması da gözönüne alınırsa, bu işte çalışanların genel seferberlik dışındaki yedek askerlik hizmetlerinden tehirli sayılmalarının ne kadar lüzumlu olduğu kendiliğinden tezahür edeceği cihetle, bu hususun sağlanması 20 nci maddenin hükümleri arasında konulmuştur.

Her ne kadar belirli zaman sürecek olan bu olağüstü savaşın sonunda kanun hükümleri yürürlükten kalkacaksa da, henüz sonuçlandırılmamış olan cezai, idari, malî muameleler hakkında, yine bu kanunda yazılı hükümlerin uygulanması zaruri görülmüş ve 23 ncu madde ile bu keyfiyet sağlanmıştır.

Adliye, Bütçe, Dahiliye, Millî Müdafaa, Nafia, Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Ziraat Encümenle-
rinden seçilen 5 er üyeden kurulan Muvakkat Encümen mazbatası

T. B. M. M.

Muvakkat Encümen

Esas No. 1/401

Karar No. 2

16. III. 1945

Yüksek Başkanlığa

Sıtma ile olağanüstü savaş yapılması hakkında Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanlığınca hazırlanan ve Kamutayca 5. III. 1945 tarihinde bir Muvakkat Encümence görüşülmesi kararlaştırılan kanun tasarısı Encümenimizce Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanı Sayın Dr. Sadi Konuk hazır olduğu halde görüşüldü ve incelendi.

Bilinen tarih boyunca bütün memlekette sürekli ve şiddetli tahripler yapan sıtma son yıllarda yaygın bir şekil almıştır. Bu yüzden doğan endişe Büyük Meclisce her türlü sebep ve fırsatlarla belli edilmiş ve afet halini alan bu hastalıkla sıkı savaş yapılması için yeni hareketler gösterilmesi Milletvekillerince büyük bir hassasiyetle beklenmekte bulunmuş olduğundan Encümenimiz tasarımı memnuniyetle karşılamıştır.

Tasarımın umumî heyeti üzerinde yapılan görüşmelerde esas olarak dokunulan noktaları aşağıda birer birer saymayı hem lüzumlu hem de faydalı sayıyoruz.

I - Sıtma savaşında ilmin en son görüşlerine uyularak başvuru çareler üç esasla ifade edilmektedir.

- A) Sıtmalı kimseyi tedavi etmek;
- B) Sıtmayı nakleden sineğe karşı savaş açmak;
- C) Sıtmayı nakleden sineğin üreyebileceği yerleri ıslah etmek.

Encümenimizde tasarımın umumî heyeti görüşülürken yeni tasarımın daha ziyade sıtmayı tedavi etmek amacını güttüğü görülmüştür. Ancak; diğer iki esasın da üzerinde ehemmiyetle durulmuş ve zamanın darlığı, unsur eksikliği ve tahsisat azlığı gibi amiller gözönünde bulundurulurken Hükümetin pek yakında ve daha geniş bir ölçüde sıtma ile savaş açması temenniye layık görülmüştür.

II - Yine bu müzakereler sırasında üyelerimizden bir kısmı sıtmanın genişlemesinde âmil olan çeltik ekiminin men'i üzerinde haklı olarak ısrar ve ehemmiyetle durmuşlardır.

Ancak : Elimizdeki tasarı munhasıran sıtma ile savaş yapılmasını istihdaf ettiğinden Büyük Meclisce birçok defalar ele alınan ve biran evvel halli istenilen ve büyük bir ehemmiyeti haiz bulunan çeltik dâvasının bu tasarı dışında mütalâa edilmesi ve Sıhhat ve Ziraat Bakanlıklarınca müştereken hazırlanıp Kamutaya sunulması beklenen yeni Çeltik Kanunu tasarısının vakit geçirilmeden Kamutaya verilmesi Encümenimizce temenniye değer sayılmıştır.

Tasarımın umumî heyeti hakkında uzun uzun görüşüldükten sonra verilen bir takrir üzerine tasarımın ayrılacak sekiz kişilik bir tâli komisyonda önceden incelenip görüşülmesi Encümenimizce kabul edilmiş ve verilen karara göre ayrılan tâli komisyon tasarımı üzerine incelemelerini bitirdikten sonra hazırladığı yeni metinle raporunu Encümenimize getirmiş ve maddelerin muvakkat Encümende görüşülmesi bu yeni metin üzerinde yapılmıştır.

Tasarımın başlığı sıtma ile olağanüstü savaş yapılmasına dair kanun tasarısı olarak kabul edilmiş ve maddelerde olağanüstü sıtma savaş tabirinin yerine sıtma ile olağanüstü savaş konmuştur.

Birinci madde : Sıtmanın yurttan esasen genel sağlığı tehdit eden bir hastalık olması aşikâr bulunduğundan tasarımın birinci maddesinin (genel sağlığı tehdit eden) cümlesi çıkarılmış ve işbu yerine, bu kanun denerek madde tadilen kabul edilmiştir.

İkinci madde : Mmtaka tâbiri bölgeye çevrilerek suretiyle tasarımın ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Üçüncü madde : Bu madde, Hükümetin tasarımında yoktur. Esasen mevcut 839 numaralı Sıtma Mücadelesi Kanunu ile Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanlığınca yurdun bazı bölgelerinde sıtma mücadele mntakaları tesis edilmiş ve bugüne kadar bu bölgelerde sıtma ile mücadele devam etmekte bulunmuştur. Bu tasarı ile de

mevcut sıtma mücadele mntakalarında ve hem de yurdun dğer bazı bölgelerinde sıtma ile olağanüstü savaş yapılması ve bu yerlerin Bakanlar Kurulunca ilân edilmesi sağlanmaktadır. Bu vaziyete göre sıtma mücadele mntakaları ve sıtma ile olağanüstü savaş bölgeleri ilân edilecek bölgeler dışında yurdun bazı yerlerinde sıtma ile ne şekilde mücadele yapılacağı keyfiyeti derpiş edilmemiş olduğundan encümenimiz bu mesele üzerinde eehmmiyetle durmuş ve bu gibi yerlerde sıtmanın genişlemesini önleyici bir tedbir olmak üzere sıtma ile olağanüstü savaşın süresince ve Sıhhat Bakanlığının teşkilât kurmasma hacet kalmaksızın idari makamlara yetki vermek bakımından 839 numaralı Sıtma Mücadelesi Kanununun tatbik edilmesini yerinde bulmuş ve bu sebepten bu madde tedvin edilerek ekseriyetçe kabul edilmiştir.

Dördüncü madde : Bu madde Hükümet tasarısının üçüncü maddesinin karşılığıdır. Bu maddede sıtma ile olağanüstü savaş yapılacak bölgelerde sıhhi tesis ve teşkiller kurmağa ve tedbir almağa diğer ilgili makamların da iştirakiyle Sıhhat Bakanlığı yetki almaktadır.

Sıhhat Bakanlığının sıtma ile olağanüstü savaş için bu sıhhi tesis ve teşkilleri bizzat kurması ve tedbirler alması gayet tabiidir. Ancak tasarıda bu işler için ilgili makamlarla müşterek tedbirler almağı derpiş etmesi hususu vazıh görülmediğinden encümenimizce ikinci fıkrayı sıtmalı büyük iş yerlerine sahip Bakanlıklar ve diğer bilûmum daire ve müesseselerin de bu sıhhi tesisleri Sıhhat ve İctimai muavenet Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine yapmak mecburiyetinde olduklarının aydınlatılması düşünceyle madde tevsi ve tadil edilmiştir.

Beşinci maddé : Bu madde tasarının dördüncü maddesi olup sıtma ile olağanüstü savaşta Sıhhat Bakanlığı teşkilâtı dışında umumî ve mülhak bütçelerde veya özel idarelerle belediyelerde ve İktisadi Devlet Teşekküllerinde ve özel ve tüzel kişilere ait müesseselerde görev almış bulunan tababet ve şubabatı sanatları mensuplarıyla eczacılara ve serbest çalışan tababet ve şubabatı sanatları mensuplarıyla eczacılara görülecek lüzuma göre ödev yükliyen maddedir. Encümenimiz olağanüstü savaşta ödevin yalnız tababet ve şubabatı sanatları mensuplarıyla eczacılara hasrını kâfi bulmamış bu savaşta kendilerinden istifade edilmesi düşünülen başka memur

ve müstahdemlere de teşmilini yerinde bulmuştur.

Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 98 nei maddesinde (Sıtma mücadelesi hususi kanununa ve talimatnamelerine tevfikan icra olunur. Askerî makamlar Sıhhat Bakanlığınca kabul edilen esaslar Dâhilinde askerî kıtaat ve teşkilât da sıtma mücadelesi yaparlar ve yapılan tedbirleri sıtma mücadele reiselerine veya sıhhat müdürlüklerine bildirirler) denilmektedir. Sıtma ile olağanüstü savaşta tasarının gerektirdiği işleri ordu birliklerinin de yapması yerinde olacağı mütalâasına varan encümenimiz bu maddeye ordu birlikleri dâhil cümlesini ilâve etmiş ve madde böylece tadilen ve tevsiyan kabul olunmuştur.

Altıncı madde : Encümenimizce müstakillen madde haline konan bu mevzu Hükümet tasarısının 4 neü maddesindeki hükmün benzeridir. Hükümet tasarısının 4 neü maddesinde olağanüstü savaşta valilere ödev verilmekte olduğu halde bu hususta kıymetli yardımlarda bulunmaları melhuz olan müfettişi umumilere hiç bir ödev verilmediği görülmüştür. Ancak kanuni hükümlere göre müfettişi umumilerde yürütme yetgisi bulunmadığından bunların sıtma savaşına denetleyici olarak iştirak ettirilmeleri faydalı sayılmış ve madde bu hükmü ifade edecek şekilde yazılmıştır.

Yedinci madde : Bu madde tasarının beşinci maddesinin karşılığıdır. Madde sıtmalı bölgelerde, sıtmanın çoğalıp yayılmasından korkulan yerlerde zamanında alınacak tedbirleri ve yapılmaması lâzımgelen şeyleri tadat ettiğinden bu husus sıraya alınmış ve maddeye çeltik tarlası ve sulu tarla ilâve edilerek tadilen kabul edilmiştir.

Sekizinci madde : Tasarının altıncı maddesinin karşılığıdır. Bazı terim değişiklikleriyle bu madde aynen kabul edilmiştir.

Dokuzuncu madde : Tasarının 7 nei maddesi karşılığıdır. Bu madde ile bütçeye ilâvesi icabeden tahsisattan memur ve müstahdem maaş ve ücretlerinden gayri sıtma ile olağanüstü savaşın icabettirdiği diğer bilûmum masrafların da bu tahsisattan yapılabilmesini teminen maddeye ilâveler yapılarak tadil edilmiştir.

Onuncu madde : Tasarının 8 nei maddesi karşılığıdır. Bazı terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

On birinci madde : Tasarının 9 neu maddesi karşılığıdır. Maddede sıtma ile olağanüstü sa-

vaşta çalıştırılacak sıtma, mücadele teşkilâtında ki vazifeli doktorlara ve sağlık koruyucularıyla diğer müstahdemlere maaş ve ücretleriyle fevkalâde tahsisatları tutarının iki misli ikramiye verileceği yazılıdır. Encümenimiz bu savaşta çalıştırılacak mücadele teşkilâtı tabiplerine tasarıda olduğu gibi maaş ve fevkalâde tahsisatlarının iki misli ikramiye verilmesini yerinde bulmuş ve ancak az ücret alan sağlık koruyucularıyla diğer müstahdemlere ücret ve fevkalâde tahsisatlarının üç misli ikramiye verilmesini muvafık görerek maddeyi böylece tadil etmiştir.

1271 sayılı kanunun 2 nci maddesinde sayılı kimselere verilen ikramiyenin bu savaşta da iki kat olarak verilmesi savaşın muvaffakiyeti bakımından lüzumlu görüldüğünden maddeye buna dair bir fıkra da eklenmiştir.

On ikinci madde : Tasarının onuncu maddesi karşılığı olup bazı terim değişiklikleriyle ve savaş için verilecek ücret ve istihkakların olağanüstü savaş tahsisatından verileceğinin açıklanması ve buna göre bir fıkra ilâvesiyle kabul edilmiştir.

On üçüncü madde : Tasarının on birinci maddesi karşılığıdır. Bazı terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

On dördüncü madde : Hükümet tasarısında ödevli olanlar arasına müfettişumnmiler ve gurup reisleri de konmuştur. Ayrıca Hükümetin teklifinde sıtma ile olağanüstü savaşta çalışanlarla bu savaşta yürütme ve denetme ödevinde bulunanlara uygulanan inzibat cezaları hakkında idarî dâva açılmıyacağı hakkında bir hüküm görülmüş ve Sıhhat Bakanı bunu savaşın yapılmasında fazla dikkat ve gayret sarfının bir müeyyidesi olarak tasarıya konulduğunu söylemiştir. Encümenimiz esasen bu kanuna göre verilecek inzibat cezalarının inzibati cezalarda yapılması mecburi olan usullerden ayrı olarak tatbik edileceğine göre yanlış veya haksız ceza verilmesi halinde müracaat yolunun büsbütün kapalı tutulmasını adalete aykırı gördüğünden bu hükmün kaldırılmasına lüzum görmüştür. Madde böylece tadilen kabul edilmiştir.

On beşinci madde : Tasarının 13 ncu maddesi bazı terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

On altıncı madde : Tasarının 14 ncu madde-

si bazı terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

On yedinci madde : Bu madde tasarının 15 nci maddesi olup encümenimizce uzun konuşmalara vesile olmuş ve lüzumu derecesinde icabeden yeni esasları da ihtiva etmek üzere tadil ve tevsi olunmuştur. Şöyle ki : Tasarının beşinci, encümenimizin 7 nci maddesindeki yasa-kalara riayet etmeyenlere bu maddede 50 liradan 500 liraya kadar ağır para veya bir haftadan bir aya kadar hapis cezası verilmesi istenmektedir. Halbuki sıtmanın üreyip yayılmasına sebep olan ve bu zararları izale etmeyen yeri elinde bulunduranlara verilen bu ceza işlenen suçla hiç de mütenasip görülmemiştir. Bunu düşünen encümenimiz maddeyi yeni baştan ve iki fıkrada toplamıştır. Birinci fıkrada bu cezalar kabul edilmiş olmakla beraber hâkimin ceza hükmü beklenmeden mücadele heyetlerince bu mazarratlar, masrafı mücadele heyetlerince ödenmek üzere derhal izale edilecek ve yapılan masraflar Tahsili Emval Kanununa göre tahsil edilerek 839 sayılı Sıtma Kanununa ek 1271 numaralı kanunun birinci maddesi gereğince muamele yapılacaktır.

Sıtma ile mücadele işi en zor işlerden biridir. Mücadele heyetlerince sıtmalı mntakalarda yapılması gereken muayeneler ve sıtmayı nâkil sivrisineğin yetişmesini önleyecek tedbirlerin alınmasını icabettiren işler her yerde bilhassa büyük şehirlerde onur kırıcı ve çalışanın hevesini giderici türlü mümanaat ve güçlüklerle mâruz kalmaktadır. 839 numaralı Sıtma Mücadele kanuniyle bu gibiler cezaya uğratılmakta ise de mahzurun izalesi için hemen yapılması lâzımgelen işler yapılamamakta ve böylece mücadele faaliyetleri aksamaktadır. Bunu ehemmiyetle gözönünde tutan encümenimiz bu maddenin ikinci fıkrasıyla acele yapılması lâzımgelen işlerde mücadele heyetlerine zabıta yardımını sağlayan ikinci fıkraya lüzum görmüştür.

On sekizinci madde : Hükümetin altı, encümenimizin sekizinci maddesindeki memnu fiilleri işliyenlere bu madde, verilecek cezaları göstermiş ve iki cezanın birlikte olarak verilmesi tercih edilmiştir. Ancak encümenimiz tatbikatta hâkimlerin cezayı çok ağır gördükleri hâllerde kanun sanıktan yana imal ettikleri ve fiili sübut bulmamış saydıkları ötedenberi görülelemekte olduğundan bu mahzuru önlemek üzere hâkime

her iki cezayı ayrı ayrı veya birlikte vermek serbestisinin sağlanması daha mülâyim görülerek madde o suretle tadil edilmiştir.

On dokuzuncu madde : Bu madde Hükümetin teklifindeki 17 nei maddenin yerine konmuştur. Bu tasarı ile yasaklar için karşılık cezalar tâyin ve tesbit edilmiş olduğundan Encümenimiz bu cezalar dışında gerek Ceza Kanununda ve gerekse başka kanunlarda daha ağır bir cezanın bulunmayacağı neticesine vardığından Hükümet tasarısının 17 nei maddesinin lüzumu olmadığı anlaşılmıştır. 839 sayılı Sırtma Mücadele Kanununun 19 neu maddesinde hastalara meccanen tevzi edilen kininleri satalardan kinin bedelinin 20 misli para cezası almacağına dair mevcut olan hüküm halen sırtma ilâci sadece kininden ibaret olmadığına Atebrin ve diğer emsali ilâçların da olağanüstü savaşta Bakanlıkça kullanılacağına göre hepsini ihtiva eden bu hüküm bu tasarıya ilâve edilmiştir.

Yirminci madde : Tasarının 18 nei maddesi karşılığıdır. Terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

Yirmi birinci madde : Tasarının 19 neu maddesinin karşılığıdır. Terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

Yirmi ikinci madde : Tasarının 20 nei maddesinin karşılığıdır. Terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

Yirmi üçüncü madde : Tasarının 21 nei maddesinin karşılığıdır. Terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

Yirmi dördüncü madde : Tasarının 22 nei maddesinin karşılığıdır. Terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

Yirmi beşinci madde : Bu madde Hükümet

tasarısında yoktur. Kanunun hangi tarihte yürürlüğe gireceğini belli etmek üzere encümenimizce ilâve edilmiştir.

Yirmi altıncı madde : Tasarının 23 neu maddesi karşılığıdır. Terim değişiklikleriyle aynen kabul edilmiştir.

Saygılarımızla Yüksek Reisliğe sunulur.

Muvakkat En. Reisi	M. M.
Kütahya	Maraş
Dr. Ali Süha Delilbaşı	Dr. K. Bayazit
Kâtip	
Gaziantep	Afyon K.
Dr. M. Canbulat	Dr. H. Selçil
Ankara	Balıkesir
Raşit Börekçi	S. Örgewren
Balıkesir	Bolu
F. Tıridoğlu	H. Ş. Adal
Bolu	Bursa
Dr. Z. Utgen	A. Duru
Çanakkale	Dr. M. T. Simer
T. S. Arsal	Çankırı
Çorum	Denizli
Dr. C. Kazancıoğlu	A. Ege
Erzurum	N. Küçükka
N. Elgün	Eskişehir
Hatay	Gaziantep
B. S. Kunt	Dr. A. Melek
İstanbul	İstanbul
F. Öymen	Dr. K. Cenap Berksoy
Kars	İzmir
Dr. E. Oktay	H. Onaran
Mardin	Dr. H. Durudoğan
Dr. A. Uras	Kars
Siirt	Malatya
A. R. Esen	Dr. Cafer Özelçi
	Manisa
	F. Kurdoğlu
	Ordu
	Dr. Z. M. Sezer
	Tokad
	S. Çelikoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Sıtma ile olağanüstü savaş yapılmasına dair kanun tasarısı

Birinci bölüm

Genel hükümler

MADDE 1. — Yurt içinde genel sağlığı tehdit eden sıtma ile olağanüstü savaş işbu kanun hükümlerine göre yapılır.

İkinci bölüm

Teşkilât ve yetki

MADDE 2. — Olağanüstü sıtma savaşının yapılacağı muntakalar Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının teklifiyle Bakanlar Kurulunca tesbit ve ilân olunur.

MADDE 3. — Olağanüstü sıtma savaşının gerektirdiği faaliyet derecesine göre sabit ve geziçi heyetler kurmaya lâboratuvarlar, hastaneler, yataklı yataksız dispanserler tesisine ve bu işler için gereken tedbirleri ilgili makamlarla müştereken almaya Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı yetkilidir.

MADDE 4. — Sıtma ile savaşın isterlerine göre sıtma mücadele teşkilâtında görev almak üzere genel ve katma bütçelerden veya il özel idareleriyle belediyelerden veya İktisadi Devlet teşekküllerinden maaş veya ücret alan veyahut gerçek ve tüzel kişilere ait kurumlarda görevi olan tababet ve şubatı sanatları mensuplarıyla eczacıları asli görevlerine zarar vermemek üzere görevlendirmeye Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı mezundur.

MUVAKKAT ENCÜMENİN DEĞİŞTİRİŞİ

Sıtma ile olağanüstü savaş yapılmasına dair kanun tasarısı

Genel hükümler

MADDE 1. — Yurt içinde sıtma ile olağanüstü savaş bu kanun hükümlerine göre yapılır.

Teşkilât ve yetki

MADDE 2. — Sıtma ile olağanüstü savaşın yapılacağı bölgeler, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının teklifiyle, Bakanlar Kurulunca tesbit ve ilân olunur.

MADDE 3. — Sıtma ile olağanüstü savaş kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 839 sayılı kanun ve ekleri hükümlerinin uygulanması devam eder. Bundan başka mevcut sıtma teşkilâtı dışında kalan illerde de yine o kanun ve ekleri hükümleri yürür.

MADDE 4. — Sıtma ile olağanüstü savaşın gerektirdiği faaliyet derecesine göre sabit ve geziçi heyetler, laboratuvarlar, hastaneler, yataklı yataksız dispanserler kurmaya ve bu işler için gereken tedbirleri almaya Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı yetkilidir.

Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığının göstereceği lüzum üzerine diğer Bakanlıklarla daire ve müesseseler ve bütün özel ve tüzel kişiler, iş yerlerinde yukarıda yazılı teşküller, tesisler ve benzerlerini yapmakla ödevlidirler. Bu ödevlerin uygulanmasını ilgili Bakanlıkla, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı birlikte düzenler.

MADDE 5. — Sıtma ile olağanüstü savaşta görev almak üzere umumî ve katma bütçelerden veya özel idarelerle belediyelerden veya İktisadi Devlet teşekküllerinden maaş veya ücret alan tababet ve şubatı sanatları mensuplarıyla eczacılar ve bu savaşta kendilerinden istifade olabilecek başka memur ve mensupları görevlendirmeye Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı yetkilidir.

Yukarıda yazılı yerlerde görev alan tababet

Hü.

Serbest olarak sanatlarını yapan tababet ve şubati sanatları mensuplarıyla eczacılar mahalli isterlere göre görevlendirilirler.

Herhangi bir Devlet teşekkülünde görevli olan tababet ve şubati mensuplarıyla eczacıların sıtma savaşında çalıştırılmaları bunların mensup buldukları Bakanlıklar ile Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı arasında hazırlanacak esaslar dahilinde düzenlenir ve bu maddeye göre görevlendirilenlere bu kanun gereğince istihkak verilir.

Olağanüstü sıtma savaşı yapılan bölgelere dâhil illerde, valiler kendi illeri çevresindeki mücadele işlerini denetler ve bu hususta gerekli tedbirleri alır ve uygularlar.

Üçüncü bölüm

Ödev ve yasaklar

MADDE 5. — Sıtmanın hüküm sürdüğü ve genişlemesinden endişe edilen her yerde resmî ve özel bütün daire ve kurumlar gerçek ve tüzelkişiler; kendilerine ait veya tahsis edilmiş olan yahut kira, intifa suretiyle kullanılan mesken, bağ, bahçe, arsa, mera, tarla, fabrika, su değirmeni, su bentleri ve saire gibi sıtma bakımından zarar vereceği mücadele teşkilâtı tarafından tesbit edilen her türlü sürfe yuvalarının ıslahı veya imhası hakkında teklif ve tavsiye edilen tedbirleri zamanında almağa ödevlidirler. Bu tedbirlerin zayıflatılması, hiçe indirilmesi uygulanmasına gizli veya açık surette aykırılıkta bulunması veya ifasından kaçılması veya ifa edenlere engel olunması veya sürfe yatakları ihdas edilmesi veya ettirilmesi yasaktır.

MADDE 6. — Sıtma ilaçlarının para ile satılmasına veya parasız dağıtılmasına dair olan esaslar Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığınca tesbit olunur. Bu Bakanlığın tesbit ettiği esaslar dışında veya müsaadesiz sıtma ilaç-

Muvakkat E.

ve şubati sanatları mensuplarıyla eczacıların ve başka memur ve mensupların (Ordu birlikleri dâhil) sıtma savaşında çalıştırılmalarının tarz ve şekilleri, bunların mensup oldukları bakanlıklar ve başka daire ve müesseseler ve teşekküllerle Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığı arasında derhal ve sıtma mevsiminden önce hazırlanacak esaslara göre düzenlenir.

Sıtma ile olağanüstü savaşta serbest olarak sanatlarını yapan veyahut özel ve tüzel kişiler ait kurumlardaki tababet ve şubati sanatları mensuplarıyla eczacılar da mahallî isterlere göre buldukları ilçe çevresinde ödevlenebilirler.

MADDE 6. — Sıtma ile olağanüstü savaş yapılan bölgelerde valiler kendi çevrelerinde sıhhat bakanlığının lüzum göstereceği tedbirleri alırlar. Müfettişumumilerle valiler bu işleri yakından kovalamak ve denetlemekle ödevlidirler.

Ödev ve yasaklar

MADDE 7. — Sıtmalı bölgelerle sıtmanın çoğalıp yayılmasından korkulan bölgelerde:

A) Ev, bağ, bahçe, arsa, mera, çeltik ve sululu tarla, fabrika, su değirmeni, su bentleri, su arkları ve bunlara benzeyen yerlerde sıtma bakımından zarar vereceği sıtma mücadele teşkilâtı tarafından tesbit edilen her türlü sürfe yuvalarının doğurabileceği kötülüklerin yok edilmesi hakkında teklif ve tavsiye edilen bütün tedbirleri bu mahalleri ellerinde bulduran resmî ve özel bütün daireler ve müesseselerle özel ve tüzel kişiler her ne sebep ve suretle olursa olsun zamanında almakla ödevlidirler.

B) Bu tedbirleri zamanında almamak, alınmasına karşı gelmek, alınmasını güçleştirmek, tedbirleri alacaklara engel olmak ve yeni baştan sürfe yatakları doğmasına sebep olmak yasaktır.

MADDE 8. — Sıtma ilaçlarının para ile satılmasına veya parasız dağıtılmasına dair olan esaslar Sıhhat ve İçtimai Muavenet Bakanlığınca tesbit olunur. Bakanlığın tesbit ettiği bu esaslar dışında veya izinsiz olarak sıtma ilaç-

Hü.

rinin satılması, sattırılması, satışa arzı veya istif edilmesi veyahut dağıtılması ve yurt dışına çıkarılması yasaktır.

MADDE 7. — Olağanüstü savaşın lüzumlu kıldığı işlerle, çalıştırılan memur ve müstahdemlerin maaş, ücret ve sair giderleri karşılığı olmak ve bakıyesi gelecek yıla devredilebilmek üzere câri yıl bütçesinde açılacak özel bir fasla 5 800 000 lira olağanüstü tahsisat konulmuştur.

MADDE 8. — Olağanüstü savaşın devamı süresince Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanlığı tarafından gösterilecek lüzum üzerine Bakanlar Kurulundan alınacak kadrolara dayanılarak memur ve müstahdem kullanılabilir.

Bu kadrolara tâyin olunacaklar hakkında 3656 ve 3659 sayılı kanunlara ek ve değişikliklerine dair kanun hükümleri uygulanmaz. Ancak bu kadrolarda çalıştırılacaklara verilen ücretler ileride kendileri için müktesep bir hak teşkil etmemek üzere 600 lirayı geçemez.

MADDE 9. — Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanlığının sıtma mücadelesine ait maaşlı ve ücretli kadrolarında çalıştırılan tabip ve diğer müstahdemlere aylıklarının iki katını geçmemek üzere ikramiye verilebilir.

MADDE 10. — Bu kanunun 4 ncu maddesi gereğince munzam vazife olarak kendilerine olağanüstü sıtma savaş işleri verilen maaşlı ve ücretli memur ve müstahdemlere tâyin edildikleri kadro ücretinin üçte ikisi ücret olarak verilir. Bu ücret ve tazminatlar sıtma mücadele tahsisatından ödenir.

MADDE 11. — Olağanüstü sıtma savaşında lüzum olan ilâç, mücadele vasıta ve malzemele-ri ile motörlü ve motörsüz nakil araçlarının satın alınması 2490 sayılı Arttırma, Eksiltme ve

Muvakkat E.

ların satılması, sattırılması, satışa çıkarılması veya istif edilmesi veyahut dağıtılması ve yurt dışına çıkarılması yasaktır.

Mali hükümler

MADDE 9. — Olağanüstü savaşın gerekli kıldığı bütün masraflarla aylık ücret ve sair masraflarının karşılığı olmak ve kalanı gelecek seneye aktarılmak üzere 1944 yılı bütçesinde açılacak özel bir bölüme 5 800 000 lira olağanüstü tahsisat konulmuştur.

MADDE 10. — Olağanüstü savaşın süresince Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanlığı tarafından gösterilecek lüzum üzerine Bakanlar Kurulundan alınacak kadrolara dayanılarak memur ve müstahdem kullanılabilir. Bu kadrolara tâyin olunacaklar hakkında 3656 ve 3659 sayılı kanunlarla ek ve değişikliklerine dair kanun hükümleri uygulanmaz. Ancak bu kadrolarda çalıştırılacaklara verilecek ücretler ileride kendileri için müktesep bir hak teşkil etmemek üzere 600 lirayı geçemez.

MADDE 11. — Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanlığının sıtma mücadelesine ait maaşlı ve ücretli kadrolarında çalışanlardan yararlılığı görülen tabiplere maaş ve olağanüstü ödeneklerinin iki katı ve diğer müstahdemlere üç katını geçmemek üzere ikramiye verilebilir.

1271 sayılı kanunun ikinci maddesinde yazılı işleri yapanlara da aynı maddede yazılı ikramiye iki katına kadar verilebilir.

MADDE 12. — Bu kanunun beşinci maddesi gereğince munzam vazife olarak kendilerine sıtma ile olağanüstü savaş işleri verilen maaşlı ve ücretli memur ve müstahdemlere tâyin edildikleri kadro ücretinin üçte ikisi eklenerek verilir.

Bu ücret ve istihkaklar sıtma ile olağanüstü savaş tahsisatından ödenir.

MADDE 13. — Sıtma ile olağanüstü savaşta lüzumlu olan ilâç, savaş vasıta ve malzemele-riyle motörlü ve motörsüz nakil vasıtalarının satın alınması 2490 sayılı Arttırma ve Eksiltme

Hü.

İhale Kanunu ile 3827 sayılı Nakil Araçları Kanununun hükümlerine tâbi değildir. Yalnız teşkil edilecek satınalma komisyonlarında Maliyeden bir temsilci bulunur.

Beşinci bölüm

Ceza hükümleri

MADDE 12. — Bu kanun gereğince sıtma ile savaş amacıyla Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanlığı veya sıtma mücadele heyeti başkanları veya tabipleri tarafından ittihaz edilen karar ve tedbirleri veya yapılan tebligatı ifa ve iera ile ödevli olupta bu karar, tedbir veya tebliğleri derhal uygulamıyan veya olağanüstü sıtma savaşının ifasında veya denetlenmesinde kusuru görülen bütün daire ve kurumlara mensup memur ve müstahdemlerle belediye başkanları inzibat komisyonu kararına hacet kalmaksızın Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanlığının teklifi üzerine mensup oldukları bakan veya daire âmiri tarafından derece sırası gözetilmiyerek inzibati cezalardan herhangi biriyle cezalandırılır. Ancak vali ve il belediye başkanlarıyla bağımsız Devlet teşekkül ve heyetleri başkan ve ya müdürleri ve İktisadi Devlet Teşekkülleri ve kurumlar, umum müdürler ve muavinleri hakkında uygulanacak inzibati cezalar Sıhhat ve İctimai Muavenet ve ilgili Bakanlıkların müşterek teklifi üzerine Başbakan tarafından verilir. Bu cezalar lüzum görüldüğü takdirde cezayı tâyin eden makamlar tarafından kaldırılabilir veya hafifletilebilir.

Memurların memuriyetten çıkarma cezası müstesna olmak üzere diğer idari ve inzibati cezalara karşı itiraz olunamaz ve dâva açılmaz.

Bu madde gereğince inzibati ceza verilmesi, hareketleri suç mevzuuna girenler hakkında ayrıca kanuni takibat yapılmasına engel değildir.

MADDE 13. — Bu kanunun dördüncü maddesi gereğince görevlendirilenlerden bu görevleri makbul bir özür olmaksızın kabul veya ifa etmeyenler 50 liradan 200 liraya kadar ağır para veya bir haftadan bir aya kadar hapis cezasına hüküm giyerler.

MADDE 14. — Bu kanuna taallük eden işlerde görev ve yetkilerini kötüye kullananlar

Muvakkat E.

ve İhale Kanunu ile 3827 sayılı Nakil Vasıtaları Kanununun hükümlerine tâbi değildir. Yalnız teşkil edilecek satın alma komisyonlarında Maliye Bakanlığının bir temsilcisi bulunur.

Ceza hükümleri

MADDE 14. — Bu kanun gereğince sıtma ile savaş amacıyla Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanlığı grup genel başkanları veya sıtma mücadele heyeti başkanları veya tabipleri tarafından alınan karar ve tedbirleri veya yapılan tebliğleri yürütme ile ödevli olupta bu karar ve tedbir veya tebliğleri yürütmeyen veya uygulamıyan sıtma ile olağanüstü savaşın yapılmasında veya denetlenmesinde kusuru görülen bütün daire ve müesseselere mensup memur ve müstahdemlerle belediye reisleri inzibat komisyonu kararına hacet kalmaksızın Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanlığının teklifi üzerine mensup oldukları bakan veya daire âmiri tarafından inzibat cezalarından herhangi biriyle derece sırası gözetilmiyerek cezalandırılırlar.

Ancak umumî müfettiş, vali ve il belediye reisleriyle bağımsız Devle teşekkül ve heyetleri reis veya müdürleri ve İktisadî Devlet teşekkülleri ve müesseseler umum müdürleriyle muavinleri hakkında uygulanacak inzibat cezaları Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanı ile ilgili bakanlıkların müşterek teklifi üzerine Başbakan tarafından verilir.

Bu cezalar lüzum görüldüğünde cezayı veren makamlar tarafından kaldırılabilir veya hafifletilebilir.

Bu madde gereğince inzibat cezası verilenlerden hareketleri suç mevzuuna girenler hakkında ayrıca kanuni takibat da yapılır.

MADDE 15. — Bu kanunun beşinci maddesi gereğince görevlendirilenlerden bu görevleri makbul bir özrü olmaksızın kabul veya ifa etmeyenler 50 liradan 200 liraya kadar ağır para veya bir haftadan bir aya kadar hapis cezasıyla mahkûm edilirler.

MADDE 16. — Bu kanun gereğince yapılacak işlerde görev yetgilerini kötüye kullananlar veya

Hâ.

veya bu suretle diğer bir suç işleyenler veya görevde ihmal ve terahide bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanunu ile diğer kanunlarda belli cezalar iki kat olarak verilir.

Olağanüstü savaşta çalışan memur ve müstahdemlere gördükleri bu görevlerden dolayı Türk Ceza Kanununun 283 ve 285 nci maddelerinde yazılı şekilde suç isnat edenler hakkında işbu maddelerde yazılı ceza iki kat olarak verilir.

MADDE 15. — Bu kanunun beşinci maddesinde yazılı ödevlere riayet etmeyen veya yasaklara aykırı hareket edenler elli liradan beş yüz liraya kadar ağır para veya bir haftadan bir aya kadar hapis cezasına hüküm giyerler.

MADDE 16. — Bu kanunun 6 nci maddesine aykırı olarak sıtma ilâçlarını satan veya sattıran veya satışa arzeden veya istif edenler 100 liradan 1 000 liraya kadar ağır para ile birlikte üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hüküm giyerler.

Sıtma ilâçlarını müsaadesiz memleket dışına çıkarmağa teşebbüs etmek veya çıkarmak kaçaktır. Bu suçu işleyenler hakkında 1918 sayılı kanun hükümleri dairesinde takibat yapılarak mezkûr kanunda yazılı cezalar iki kat olarak verilir.

MADDE 17. — Bu kanunda yazılı suçlar için Türk Ceza Kanunu ile diğer kanunlarda daha ağır ceza hükümleri bulunduğu takdirde o cezalar verilir.

MADDE 18. — Bu kanunun şümulüne giren suçların yargılamaları bütün dâvalara takdimen görülür ve talika zaruret hâsıl olan işler-

Muvakkat E.

bu suretle başka bir suç işleyenler veyahut görevde ihmal ve terahisi bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanuniyle diğer kanunlarda belli cezalar iki kat olarak hükmolunur.

Olağanüstü savaşta çalışan memur ve müstahdemlere gördükleri bu görevlerden dolayı Türk Ceza Kanununun 283 ve 285 nci maddelerinde yazılı şekilde suç isnat edenler hakkında bu maddelerde yazılı cezalar iki kat olarak hükmolunur.

MADDE 17. — Bu kanunun 7 nci maddesinde yazılı ödevlere riayet etmeyenler ve yasaklara aykırı hareket edenlere 50 liradan 500 liraya kadar ağır para veya bir haftadan bir aya kadar hapis cezası hükmolunur. Bununla beraber mahkeme kararı baklenmeden tavsiye olunan veya lüzumlu görülen bu işler mücadele heyetleri tarafından hemen yaptırılır, ve buna ait mesraflar tutarı Tahsili Emval Kanununa uyularak tahsil olunur. Aynı zamanda 1271 sayılı kanunun birinci maddesi gereği yapılır.

Mücadele heyetleri tarafından yapılan işlere ve yürütmelere karşı gelenler hakkında yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanmakla beraber gereken işlerin hemen yapılması zabıta gücü ile sağlanır.

MADDE 18. — Bu kanunun sekizinci maddesine aykırı olarak sıtma ilâçlarını satan veya sattıran veya satışa çıkaran veyahut istif edenlerle dağıtanların ilâçları müsadere edilmekle beraber 100 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezası veya üç aydan bir seneye kadar hapis cezası veyahut her ikisi birlikte hükmolunur.

Sıtma ilâçlarını Sıhhat ve İctimai Muavenet bakanlığının izni olmaksızın memleket dışına çıkarmağa kalkışmak veya çıkarmak kaçaktır.

Bu suçu işleyenler hakkında 1918 sayılı kanunun hükümleri dairesinde kovalama yapılarak adı geçen kanunda yazılı cezalar iki kat olarak hükmolunur.

MADDE 19. — Sıhhat ve İctimai Muavenet Bakanlığınca parasız dağıtılan sıtma ilâçlarını satanlara, satılan ilâç bedelinin yirmi misli para cezası hükmolunur.

MADDE 20. — Bu kanunun şümulüne giren suçların yargılamaları mahkemelerde başka bütün dâvalardan önce yapılır ve geri bırakılmasına

Hü.

de mücbir sebep olmadıkça bir haftadan fazla talik olunamaz.

Bu kanunun şümülüne giren suçlar Ceza Usulü Muhakemeleri Kanununun 428 ncü maddesi gereğince tatil zamanında görülen acele işlerden sayılır.

Altıncı bölüm

Müteferrik hükümler

MADDE 19. — Sıtma savaş teşkilâtına mensup grup genel başkanları sıtma mücadele başkanları, müfettişleri, lâboratuvar şefleri ve tabip ve sağlık koruyucuları genel bir seferberlik dışında talim için veya herhangi bir suretle yedek olarak askerî hizmete çağırılmıyarak savaş teşkilâtında çalıştıkları sürece tehirlî sayılırlar.

MADDE 20. — Bu kanunun yürürlükte kaldığı sürece diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri tatbik edilmez.

MADDE 21. — Bu kanun yayım tarihinden başlayarak 1945 yılı Aralık ayının sonuna kadar yürürlükte kalır.

MADDE 22. — Bu kanunun yürürlükten kalkması yürürlükte bulunduğu süre içinde işlenmiş olan suçlardan dolayı takibat yapılmasına veya ceza verilmesine veya yapılması lâzımgelen idari, malî veya inzibati muamelelerin ifa ve sonuçlandırılmasına engel değildir.

MADDE 23. — Bu kanunun hükümlerini yürütmeye Bakanlar Kurulu memurdur.

Başb.	Ad. B.	M. M. B.
Ş. Saracoğlu	R. Türel	A. R. Artunkal
Da. B.	Ha. B.	Mal. B.
Hümi Uran	H. Saka	N. E. Sumer
Mf. B.	Na. B.	İk. B.
Yücel	Sırrı Day	Fuad Sirmen
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. B.
Dr. S. Konuk	Suad H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
Mü. B.		Ti. B.
A. F. Cebesoy		C. S. Siren

Muvakkat E.

mücbir bir sebep olmadıkça bir haftadan fazla geriye bırakılamaz.

Bu kanunda yazılı suçlar Ceza Usulü Muhakemeleri Kanununun 423 ncü maddesi gereğince mahkemelerin çalışma zamanının dışında görülen acele işlerden sayılır.

Çeşitli hükümler

MADDE 21. — Sıtma savaş teşkilâtına mensup grup genel başkanları, sıtma mücadele başkanları, müfettişleri, lâboratuvar şefleri, tabipler ve sağlık koruyucuları, genel seferberlik dışında talim için başka herhangi bir suretle yedek olarak askerî hizmete çağırılmıyarak sıtma savaş teşkilâtında çalıştıkları süre içinde tehirlî sayılırlar.

MADDE 22. — Bu kanun yürürlükte kaldığı süre içinde başka kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

MADDE 23. — Bu kanun yayımı tarihinden itibaren 1945 yılı Aralık ayının sonuna kadar yürürlükte kalır.

MADDE 24. — Bu kanunun yürürlükten kalkması, yürürlükte bulunduğu süre içinde işlenmiş olan suçların kovalanmasına veya ceza verilmesine ve tamamlanması lâzımgelen idari, akçalı ve inzibati işlemlerin yürütülmesine ve sonuçlandırılmasına engel değildir.

MADDE 25. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 26. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.